herpy

GEKKOER

Coleonyx variegatus

En liten, slank ørkengekko fra det sørvestlige USA og det nordvestlige Mexico, med silkemyk hud, bevegelige øyelokk og bånd i gult og brunt. Den blir bare 10-15 cm, svinger halen opp over ryggen som en skorpion når den jakter, og trenger et varmt, tørt terrarium med ett enkelt fuktig skjul.

Familie: Eublepharidae Engelsk: Western banded gecko Tidligere navn: *Stenodactylus variegatus; Eublepharis variegatus*
Publisert 15. november 2026

FAKTABOKS

DYRET

Voksenstørrelse	**10-15 cm** total lengde inkl. hale
Levealder	**5-15 år**
Aktiv	**Om natten**
Levevis	**Klippelevende og bakkelevende**
Biotop	**Ørken, halvørken og klippeterreng**
Vanskelighetsgrad	**Øvet**

STELL

Min. terrarium	**40 × 30 × 25 cm** L × B × H for 2 voksne dyr
Temperatur, dag	**24-28 °C**
Varmeplass	**30-34 °C**
Temperatur, natt	**18-22 °C**
Luftfuktighet	**30-50 %**
UVB	**Ikke nødvendig**
Kosthold	**Insekter**
Holdes	**Alene, parvis eller én hann med flere hunner**

AVL

Formering	**Eggleggende**
Kullstørrelse	**1-2 egg**
Kull per år	**1-3**
Inkubasjon	**40-50 dager** ved 27-29 °C

VERN OG PAPIRER

CITES	**Ikke listet**
EU-vedlegg	**Ikke listet**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Coleonyx variegatus er en liten, slank og elegant gekko som på mange måter ligner *Eublepharis macularius* i miniatyr. Den hører til øyelokksgekkoene (Eublepharidae) og har som dem bevegelige øyelokk og loddrette pupiller. Huden er myk med fine, kornete skjell uten knuter, hodet er trekantet, tærne er lange og tynne, og halen er snørt inn ved roten. Den har ingen heftelameller og kan ikke gå opp langs glass, men den kravler rundt i fjellsprekker og ses av og til i busker.

Grunnfargen er blekgul, lyserød eller lysegrå med lysebrune til brune tverrbånd over kropp og hale, og fargene varierer mye fra område til område. Hos unge dyr er båndene tydelige og hele. Med alderen brytes de opp i flekker, og enkelte voksne har bare flekker igjen. Hannen har en liten spore på hver side av halerota, og det er den enkleste måten å kjenne kjønnene på.

Voksne dyr blir 10-15 cm inkludert hale og måler sjelden over 7-8 cm fra snute til kloakk. Hunnene er ofte litt større enn hannene. Gjennomsnittsvekten oppgis til omtrent 4,6 g, og de nyklekkede ungene er bare et par centimeter lange. Halen kan kastes av og vokser ut igjen, men den nye halen får som regel ikke samme båndmønster som resten av dyret.

Når gekkoen jakter eller føler seg truet, krummer den halen opp over ryggen og vifter med den. Det ligner en skorpion, og i Baja California tror mange at dyrene er giftige. Det er de ikke, men de spiser selv små skorpioner. Blir de grepet, kan de gi fra seg en kort, pipende lyd.

Arten ble beskrevet av Spencer Baird i 1858 som *Stenodactylus variegatus*. Artsnavnet betyr broket, og slektsnavnet *Coleonyx* er gresk for skjedeklo, fordi klørne sitter i en skjede av skjell. I dag regner man med fire underarter: *abbotti* fra San Diego-området, *peninsularis*, *sonoriensis* og nominatformen *variegatus*. De tidligere underartene *bogerti* og *utahensis* er slått sammen med nominatformen, fordi DNA-undersøkelser ikke kunne skille dem. Oppdrettede dyr i handelen er sjelden bestemt til underart.

Utbredelse og leveområde

Arten lever i det sørvestlige USA og det nordvestlige Mexico. I USA finnes den i det sørlige California, det sørlige Nevada, det ytterste sørvestlige hjørnet av Utah, store deler av Arizona og det sørvestlige New Mexico. I Mexico lever den i Sonora og på hele Baja California-halvøya, og den oppgis også fra Sinaloa. Den finnes dessuten på flere øyer utenfor Baja California.

I California lever nominatformen i ørkenene øst for de sørlige fjellkjedene og mot nord langs østsiden av Sierra Nevada til området ved Bishop. Underarten *abbotti* lever i de kystnære områdene i det sørlige California og det nordlige Baja California. Der de to møtes, finnes en smal sone med mellomformer.

> **Naturlig utbredelse:** USA og Mexico.

LEVEOMRÅDE

Gekkoen lever i tørre områder: på sletter med kreosotbusk (*Larrea*), i salviekratt-ørkenen, i skog av pinjer og einer og i chaparral. Den foretrekker steinete terreng, men finnes også i sanddyner og tørre elveleier, fra under havets overflate og opp til omtrent 1.500 meters høyde. Den årlige nedbøren er typisk 30 cm eller mindre, og temperaturen svinger kraftig mellom dag og natt og mellom årstidene.

Arten er strengt nattaktiv og tilbringer dagen i huler og under steiner. I felt er den aldri sett tidligere enn en halv time etter solnedgang, så det er mørket som får den fram. Den er mest aktiv ved 27-29 °C, men det er funnet dyr fra under 16 °C på blåsende vårnetter til omtrent 32 °C. Om vinteren, normalt fra november til februar, går den i dvale. Arten trives også i byer: i Las Vegas lever ville dyr i sprinklerbokser og vannmålerbrønner, der det er fuktig og mørkt.

Les mer: Vinterdvale og årstider

Stell

TERRARIET

Arten holder seg for det meste på bakken, så bunnarealet betyr mer enn høyden. Omtrent 30 × 30 cm er det minste som gir et par mulighet til å velge mellom varmt og kjølig, tørt og fuktig. Faktaboksens 40 × 30 × 25 cm til ett eller to dyr gir litt mer plass til en tydelig varmegradient, og større er bedre. Flere dyr krever mer plass og flere skjul.

Bruk en bunn av sand eller en blanding av sand og torv i et tynt lag, slik at hunnene ikke kan gjemme eggene for deg. Gi mange skjul, både tørre og ett fuktig. Flate korkbiter er et godt valg: de er lette, etterligner steinene dyrene gjemmer seg under i naturen, og gjør ingen skade hvis de velter. Bruker du stein, skal de ligge så stabilt at de ikke kan falle ned over et dyr. Levende planter gagner ikke arten og kan utelates. Lokket skal slutte tett, for dyrene er små og raske. Glassterrarier med nettlokk holder dårlig på varmen og må ofte varmes både nedenfra og ovenfra.

TEMPERATUR

Arten tåler store svingninger, men trenger en tydelig gradient, slik at den selv kan velge. Hold 24-28 °C i terrariet om dagen og et varmt område på 30-34 °C. Begynn heller ved 30-32 °C enn ved den øvre grensen. Om natten kan temperaturen falle til 18-22 °C. Arten kan holdes ved 22-34 °C med varme 12 timer i døgnet, og i naturen er gekkoen mest aktiv ved 27-29 °C.

Varm heller med en varmematte eller varmetape under en tredel til halvparten av bunnen enn med en lampe, fordi lamper tørker ut terrariet. Styr varmen med en termostat, og mål temperaturen inne i skjulene. Bruker du en lampe, skal den være rød eller lysløs, slik at den ikke forstyrrer dyrene.

Om vinteren hviler dyrene i to til tre måneder, slik de gjør i naturen. Slå av varmen i omtrent åtte uker, og la dyrene hvile ved 17-19 °C uten fôr. De skal alltid ha vann, og det er en god idé å sjekke dem hver uke.

Les mer: Varme og temperatur

LUFTFUKTIGHET OG VANN

Arten kommer fra områder med svært lite regn og mister bare lite vann gjennom huden. Målinger fra 2021 viser at den per gram kroppsvekt fordamper omtrent en femdel så mye vann som den nært beslektede *Coleonyx mitratus* og bare litt mer enn *Eublepharis macularius*. Luften i terrariet skal derfor være tørr, og bunnen må ikke holdes våt.

Gekkoen trenger derimot et fuktig skjul, som den bruker ved hudskiftet og ofte også som eggleggingssted. Lag det av en lukket plastboks eller en leirkrukke med et inngangshull og fuktig substrat, og hold det fuktig. Det er nok å spraye et hjørne av terrariet en til to ganger i uken. Sett alltid fram en lav skål med friskt vann. Det finnes ingen målte verdier for luftfuktigheten, så 30-50 % i resten av terrariet er en tommelfingerregel. Det viktigste er at dyret kan velge mellom tørt og fuktig.

LYS OG UVB

Arten er strengt nattaktiv og tilbringer dagen i skjul. UVB er ikke nødvendig når insektene pudres med kalk og D3-vitamin, og til de ørkenlevende *Coleonyx*-artene frarådes det direkte. UVB brukes normalt ikke til arten, og varmekilden kan fint være et lysløst varmeelement.

Gi dyrene en naturlig døgn- og årsrytme med lys om dagen og helt mørkt om natten. 12 timer lys om sommeren er et godt utgangspunkt, og under vinterhvilen kuttes dagslengden ned til under 8 timer. Unngå sterkt lys, som får dyrene til å gjemme seg, og slå ikke på lys om natten.

Les mer: Lys og UVB Les mer: Kalk, vitaminer og tilskudd

FÔRING

Gekkoen lever av levende insekter. Middels store melormer kan være grunnfôr, og sirisser, voksmøllarver og små kakerlakker gir variasjon. Byttet skal være mindre enn avstanden mellom dyrets øyne, så de små ungene krever svært små insekter. Mange dyr tar mat fra en pinsett, og det reduserer risikoen for at de svelger bunnmateriale.

Voksne dyr fôres cirka tre ganger i uken med så mye de vil spise. Pudre insektene med et godt kalk- og vitamintilskudd med D3-vitamin. Det kan gjøres ved hver fôring eller ved annenhver. Gutloading hjelper bare hvis fôrdyrene får et ordentlig pulverprodukt, for frukt og grønt alene gir dem ikke nok kalk. En liten skål med kalkpulver i terrariet er dessuten en god idé, for akkurat denne arten slikker gjerne av den. Under vinterhvilen får dyrene ikke fôr.

Les mer: Fôrdyr: hold og avl

ATFERD OG HÅNDTERING

Gekkoen er sky og rask, især viltfangede dyr, og kaster lett halen hvis den føler seg truet. Den er mest et dyr å iaktta. Om kvelden kommer den fram og jakter med halen krummet opp over ryggen. Den kan også være nysgjerrig og aktiv, og noen dyr tar mat fra fingrene. Skal du håndtere den, så hold den lavt over bordet eller gulvet, og ta aldri tak i halen.

Hanner må ikke gå sammen, fordi de ikke tåler hverandre. En hann kan holdes med en eller flere hunner, og grupper av hunner har fungert godt. Hos andre arter i slekten kan hunner likevel stresse hverandre, så hold øye med uro, og skill dyrene hvis noen mistrives. Tryggest er enkeltdyr eller et par med kjent kjønn. Små unger kan ikke alltid kjønnsbestemmes, så hold dem adskilt eller under oppsyn, slik at unge hunner ikke blir parret for tidlig.

Les mer: Kjøp av dyr: oppdrett, viltfangst og transport

Avl

KJØNNSMODNING OG KJØNNSBESTEMMELSE

Hannene kjennes på de to små sporene ved halerota og en rekke porer foran kloakken, som er synlige allerede hos unge hanner. Hunnene mangler begge deler. Dyrene kan være kjønnsmodne fra omtrent 8 måneder, og dyr over ca. 5 cm fra snute til kloakk regnes som voksne. Hunner bør likevel ikke legge egg for tidlig, fordi de først må bygge opp kroppsmasse og reserver. Vent derfor til hunnen er utvokst og i god kondisjon før hun kommer i avl. En voksen veier typisk 4-5 g.

PARRING

I naturen parer dyrene seg i april og mai etter vinterdvalen, og i fangenskap får man flest egg hvis man etterligner den. La dyrene hvile to til tre måneder fra slutten av november ved 17-19 °C, kortere dager og ikke noe eller svært lite fôr. Fra midten av februar økes temperaturen og dagslengden igjen, og dyrene fôres fritt. Paringen skjer om natten og varer bare noen få sekunder. Hannen biter hunnen i nakken, og det er normalt.

Hunner kan lagre sæd i flere måneder, og hos den nært beslektede *Coleonyx mitratus* er det lagt befruktede egg et helt år etter paringen. Det er en god grunn til ikke å la dyrene gå sammen tilfeldig.

EGGLEGGING OG KULL

Hunnen legger egg fra mai til september. I naturen blir det ett til tre kull på normalt to egg, og mange hunner legger to kull i året. Eggene ses og kan kjennes som to store, hvite egg gjennom buken før de legges. I fangenskap kan en god sesong gi flere kull.

Når du kan se eggene, skal hunnen ha en eggleggingskasse, for eksempel en liten plastboks med et hull i lokket eller siden og fuktig, men ikke våt vermikulitt eller sphagnum. Mange hunner legger også i det fuktige skjulet. Sjekk kassen hver morgen. Bunnen i resten av terrariet skal være tynn, slik at du kan finne egg som er gravd ned. Gi hunnen rikelig med insekter og kalk hele sesongen, og følg med på om hun går ned i vekt.

INKUBASJON

Flytt eggene til en liten boks med fuktig vermikulitt, og legg dem halvt ned uten å vende dem. Vann tilsettes fra siden, slik at eggene ikke blir våte. Rug eggene ved 27-29 °C og minst 80 % luftfuktighet, og ved den temperaturen klekkes eggene etter omtrent seks uker. I naturen klekkes de etter omtrent 45 dager, så regn med 40-50 dager. Lavere temperatur forlenger tiden.

Ved svingende 24-32 °C klekket bare 50-60 %, mange unger døde sent i utviklingen, og alle som kom ut, var hunner. Ved stabile 27-29 °C falt dødeligheten raskt, og begge kjønn kom fram i forholdet 1:1. Kjønnet bestemmes av kjønnskromosomer og ikke av temperaturen, så det kan ikke styres, men en stabil temperatur er viktig.

Les mer: Luftfuktighet, sprøyting og ventilasjon

OPPDRETT AV UNGER

Ungene er svært små ved klekking, og det er den største utfordringen. Både håndtering og fôring krever nøyaktighet, fordi insektene må være svært små. De spiser første gang etter første hudskifte, når de er 5-8 dager gamle. Gi dem nyklekkede sirisser eller larver av melbillen *Tribolium confusum*, pudret med kalk, og sørg alltid for en liten skål med friskt vann og et fuktig skjul.

Hold ungene hver for seg eller sammen med dyr av samme størrelse, og skill dem når hannene kan kjennes. Det er ikke publisert vekstkurver for arten, så vei dem jevnlig, og vurder ut fra kondisjon og aktivitet. Unger som ikke vokser, får som regel for lite varme eller for lite kalk.

Helse og vanlige feil

Arten er hardfør, men det finnes relativt få erfaringer med den i fangenskap, og tap skyldes ofte ukjente årsaker. De typiske problemene er:

- Forstoppelse etter svelget bunnmateriale. En gekko har dødd etter å ha svelget tørket sphagnum under hudskiftet. Bruk en fast, jevn bunn, og fôr gjerne fra pinsett.
- Tapt hale ved håndtering eller slagsmål. Den vokser ut igjen, men uten samme mønster.
- Vekttap og manglende appetitt som sprer seg i en bestand. I en bestand døde flere dyr etter et sykt ungdyr, og det ble desinfisert som ved kryptosporidiose, men årsaken ble aldri funnet. Sett derfor nye dyr i karantene, og velg oppdrettede dyr.
- For lite kalk og D3-vitamin, som gir bløte knokler. Pudre insektene.
- Konstant fuktighet i hele terrariet, som gir hudproblemer. Arten er tilpasset tørre forhold.

Et sunt dyr har klare øyne, en fyldig hale og stabil vekt. Kontakt veterinær med erfaring på krypdyr hvis gekkoen går ned i vekt, slutter å spise eller virker slapp. Dyrene er så små at dosering av medisin krever en erfaren veterinær.

Les mer: Karantene og hygiene

Spør alltid dine kloke bekjente

Veiledningen er et godt sted å begynne, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskjellige, og mye av det viktigste lærer man av dem som har holdt arten i årevis. Snakk med en oppdretter, en erfaren holder eller en veterinær med kunnskap om krypdyr og amfibier før du skaffer deg dyret - og igjen hvis noe virker galt.